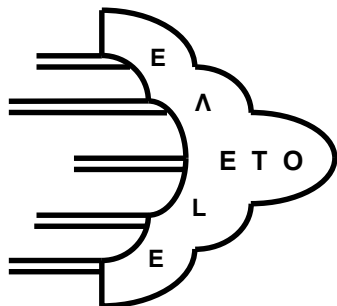

Κωδικός: 3650

ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΟΡΟΛΟΓΙΑΣ (ΕΛΕΤΟ)
Hellenic Society for Terminology (ELETO)

ΓΡΑΦΕΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ:

Αρτέμιδος 6 & Επιδάουρου, 15125 ΜΑΡΟΥΣΙ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

Τηλ.: 210 8662069, 6974321009, 6974754302

Τηλεομ.: 210 8068299, 210 8662069

Ηλ-Ταχ.: valeonti@otenet.gr

Ιστότοπος: <http://www.eleto.gr/>

ΣΚΟΠΟΣ ΤΗΣ ΕΛΕΤΟ:

Μελέτη, εκπόνηση, ... και με οποιοδήποτε τρόπο ανάπτυξη της Ελληνικής Ορολογίας... Συμβολή στην ανάπτυξη της Ελληνικής Γλώσσας και προώθηση του ρόλου της στη διεθνή Ορολογία...

(Από το Καταστατικό)

Αρ.98 Σεπτέμβριος – Οκτώβριος 2009

ISSN 1106-1073

Τιμή: 3 Λεπτά

7^ο Συνέδριο

«Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»

(22-24 Οκτωβρίου 2009)

– Απολογισμός εργασιών –

1 Το 7^ο της σειράς των συνεδρίων «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία»

Τηρήθηκε κι εφέτος, για 7^η φορά, η παράδοση που έχει καθιερώσει η ΕΛΕΤΟ από το 1997 – με εμπνευστή και πρωτεργάτη τον αείμνηστο Βασίλη Α. Φιλίπουλο – δηλαδή η ανά διετία διοργάνωση διεθνών συνεδρίων Ορολογίας με επίκεντρο την ελληνική ορολογία. Το 7^ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία» ανήκει πλέον στην ιστορία. Ήταν, όπως και τα προηγούμενα, ένα επιτυχημένο συνέδριο από κάθε πλευρά.

2 Η διάρθρωση του 7ου Συνεδρίου

Το 7^ο Συνέδριο άρχισε την Πέμπτη 22-10-09 το απόγευμα, ώρα 19.00, με την Εναρκτήρια Συνεδρία και συνεχίστηκε Παρασκευή και Σάββατο (23-24/10/09) με επτά συνεδρίες επιστημονικών ανακοινώσεων και έκλεισε με μια Ανοικτή Συζήτηση. Το αναλυτικό πρόγραμμα υπάρχει στην ιστοσελίδα του συνεδρίου (<http://www.eleto.gr/gr/Conference07.htm>).

3 Η Εναρκτήρια Συνεδρία

Την Εναρκτήρια Συνεδρία παρακολούθησαν οι εγγεγραμμένοι σύνεδροι, αλλά και πολλοί προσκεκλημένοι των συνδιοργανωτών.

Μετά τη σύντομη εισαγωγική ομιλία του Προέδρου της Οργανωτικής Επιτροπής και Προέδρου της ΕΛΕΤΟ κ. **Κώστα Βαλεοντή** χαιρέτησε τους συνέδρους και προσκεκλημένους – εκ μέρους του πρύτανη – ο Γραμματέας του ΕΚΠΑ και Πρόεδρος της Επιστημονικής Επιτροπής του Συνεδρίου καθηγητής **Παναγιώτης Κοντός**. Ακολούθησαν οι σύντομοι χαιρετισμοί των εκπροσώπων των συνδιοργανωτών: της Α' Αντιπροέδρου της Επιστημονικής Επιτροπής καθηγήτριας ΑΠΘ και **Άννας Αναστασιάδη-Συμεωνίδη**, της Β' Αντιπροέδρου της Επιστημονικής Επιτροπής και Προέδρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Ορολογίας (EAFET) καθηγήτριας του ΠΚ και **Μαριάννας Κατσογιάννου**, του τέως πρύτανη ΕΜΠ καθηγητή κ. **Ανδρέα Ανδρέοπουλου**, του καθηγητή Πανεπιστημίου Πατρών κ. **Γιώργου Ξυδόπουλου**, του Προέδρου του Τμήματος Ξένων Γλωσσών, Μετάφρασης και Διερμηνείας του Ιόνιου Πανεπιστημίου καθηγητή κ. **Μιχάλη Πολίτη**, του Προέδρου του ΤΕΕ κ. **Γιαννη. Αλαβάνου** (που μετέφερε η Διευθύντρια ΤΕΕ **Κατερίνα Τοράκη**), του Διευθυντή του ΙΕΛ καθηγητή κ. **Βασιλείου Μέρτζιου**, του Διευθυντή Προβολής και Πληροφόρησης του ΕΛΟΤ κ. **Παναγιώτη Θεοφανόπουλου** και του Προέδρου του ΟΔΕΓ κ. **Κωνσταντίνου Καρκανιά**.

Το 7^ο Συνέδριο ήταν αφιερωμένο στον **Αριστοτέλη**, τον πατέρα της Λογικής και της Οντολογίας πάνω στις οποίες έχει θεμελιωθεί η επιστήμη της Ορολογίας. Μετά την κήρυξη της έναρξής του από τον πρόεδρο της ΕΛΕΤΟ, το 7^ο Συνέδριο άρχισε με την εξαιρετική ομιλία του καθηγητή της φιλοσοφίας του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης κ. **Βασίλη Κάλφα** με θέμα: **Η**

γλώσσα του Αριστοτέλη. Αναλύθηκε από τον κ. Κάλφα ο τρόπος με τον οποίο αντιμετώπιζε ο Αριστοτέλης την προηγούμενη φιλοσοφική παράδοση και τα παλαιότερα γραπτά κείμενα, διαβάζοντάς τα μεθοδικά και τεκμηριώνοντας όλες τις παλαιότερες έγκυρες απόψεις και γενικά αποδεκτές πεποιθήσεις πριν ο ίδιος προχωρήσει στη διατύπωση της προσωπικής του συμβολής. Για τον Αριστοτέλη, «η ανθρώπινη σκέψη θα μπορούσε να ιδωθεί υπό εξελικτικό πρίσμα, ως συνεχής επαναφορά των ίδιων βασικών ερωτημάτων και βαθμιαία βελτίωση των απαντήσεών μας».

Περιγράφηκε το μνημειώδες συγγραφικό έργο του Αριστοτέλη ως ένα έργο που δίνει την εικόνα ενός πλήρους φιλοσοφικού συστήματος, ως «την πρώτη συνεκτική θεωρία που ερμηνεύει κάθε πλευρά της πραγματικότητας». Τα λογικά συγγράμματά του συστατούν το «Όργανον», δηλαδή εργαλείο της γνώσης. Για τον Αριστοτέλη, «κάθε επιστήμη έχει τις δικές της αρχές (τα δικά της αξιώματα), τη δική της μέθοδο και, ως έναν βαθμό, τη δική της γλώσσα και όπως ο ίδιος λέει «...σε όλα τα έργα της φύσης υπάρχει κάτι αξιοθαύμαστο». Ο Αριστοτέλης εξακολουθεί να είναι πέρα πολύ κοντά στη σημερινή αντίληψη της επιστημονικής έρευνας. Αναλύθηκε το ύφος και η γλώσσα του Αριστοτέλη και τεκμηριώθηκε ότι «δεν είναι υπερβολή να υποστηρίξουμε ότι ο Αριστοτέλης είναι ο δημιουργός του επιστημονικού λόγου και του επιστημονικού τρόπου έκθεσης». Αναλύθηκε η διαφορά της φιλοσοφικής γλώσσας του Πλάτωνα και του Αριστοτέλη η οποία είναι μεγάλη. Τονίστηκε η άποψη του Αριστοτέλη για τη διαφορά που υπάρχει ανάμεσα στην ορολογία της γενικής γλώσσας και της γλώσσας της φιλοσοφίας και η συμβολή του στη δημιουργία πλήθους όρων που έφτασαν μέχρι σήμερα (π.χ. *ύλη, δύναμη, ενέργεια, θεωρία, εμπειρία, κατηγορία, τόπος, συλλογισμός, επαγωγή, απόδειξη, υποκείμενο, γένος, είδος, φυσική, λογική, θεολογία, ποιητική, φαντασία, εντελέχεια, συμβεβηκός*). [Η ομιλία του κ. Κάλφα έχει δημοσιευτεί ήδη στην αρχή του τόμου των ανακοινώσεων του 7^{ου} Συνεδρίου και θα αναρτηθεί επίσης στην ιστοσελίδα του 7^{ου} Συνεδρίου].

Η βραδιά έκλεισε με δεξίωση που παρέθεσε η ΕΛΕΤΟ σε όλους τους συμμετέχοντες.

4 Οι συνεδρίες των κυρίως εργασιών και η Ανοικτή Συζήτηση

Στις συνεδρίες του διήμερου των κύριων εργασιών του 7^{ου} Συνεδρίου παρουσιάστηκαν τριάντα εννέα (39) ανακοινώσεις από πενήντα επτά (57) επιστήμονες / ερευνητές / μελετητές που δραστηριοποιούνται στον τομέα της Ορολογίας (50 Έλληνες και 7 ξένους), προερχόμενους από τριάντα θεματικά πεδία, 15 «γλωσσικά» και 15 «μη γλωσσικά».

Οι επτά συνεδρίες ανακοινώσεων του Συνεδρίου κάλυψαν οκτώ **θεματικές ενότητες** με τη σειρά που αναγράφονται στον κατάλογο που ακολουθεί →→→

OROGRAMMA No 98, September – October 2009,
ISSN 1106-1073

Bimonthly edition of

Hellenic Society for Terminology (ELETO)

Epidavrou & Artemidos 6, GR-15125 MAROUSI GREECE

Θεματικές ενότητες:

- Ορολογική πολιτική
- Γλωσσολογικές-Οντολογικές Αρχές της Ορολογίας
- Τυποποίηση Ορολογίας
- Ορολογία συγκεκριμένων θεματικών πεδίων
- Ορολογία και Μετάφραση
- Ορολογικοί πόροι
- Δραστηριότητα φορέων και οργάνων Ορολογίας
- Διδακτική και Ορολογία

Για την Ανοικτή Συζήτηση βλέπε σελ. 3.

5 Συνοπτική επισκόπηση των ανακοινώσεων

Η επισκόπηση που ακολουθεί περιλαμβάνει μόνο κάποια χαρακτηριστικά στοιχεία από τις εργασίες που παρουσιάστηκαν, με εκφράσεις-περιγραφές και παραδείγματα που έχουν χρησιμοποιήσει οι ίδιοι οι συγγραφείς τους.

5.1 Ορολογική πολιτική

Στη θεματική ενότητα της «Ορολογικής πολιτικής» – που κάλυψε την **1η συνεδρία** του Συνεδρίου – υπήρχαν τέσσερις ανακοινώσεις. Η πρώτη από αυτές [Συγγραφέας: Ελένη Κασάπη], που αφορά την ορολογία των γνωστικών αντικειμένων στα ΦΕΚ διορισμού μελών ΔΕΠ στα ελληνικά ΑΕΙ, δεν παρουσιάστηκε προφορικά λόγω απουσίας της ομιλήτριας, εντάχθηκε όμως στον τόμο των ανακοινώσεων του Συνεδρίου. Στις άλλες τρεις, με λίγα λόγια, εξετάστηκαν τα ακόλουθα θέματα:

- *Η ορολογία σε καιρούς οικονομικής και πολιτικής παγκοσμιοποίησης.* Οι συνέπειες της παγκοσμιοποίησης μεγάλωσαν το ενδιαφέρον για τη γλωσσική διαφορετικότητα. Η *πολυγλωσσία* έχει καταστεί πολιτικό θέμα στην ΕΕ. Το ερώτημα είναι: το αυξημένο ενδιαφέρον για τη γλώσσα και την πολιτισμική διαφορετικότητα θα προλάβει; Σε κάποιους τομείς η απάντηση είναι καθαρά ΟΧΙ: έχει ήδη επέλθει μη αναστρέψιμη καταστροφή. Τι γίνεται σχετικά με τις γλώσσες; Υπάρχει μια ελπίδα, γιατί οι γλώσσες είναι ίσως τα πιο ανθεκτικά διατηρήσιμα στοιχεία της ανθρώπινης πολιτιστικής κληρονομιάς. Η συνέχιση, όμως, της προώθησης της αγγλικής εις βάρος των άλλων γλωσσών στην καθημερινή ζωή παραμένει μια πραγματικότητα σε παγκόσμια κλίμακα. Υπάρχει ανάγκη για μια συμφωνημένη γλωσσική παγκόσμια τάξη, που θα συμπεριλαμβάνει «κανόνες συμπεριφοράς» και «άριστες πρακτικές» [Συγγραφέας: **Jan Roukens**].
- *Η πραγματοποίηση μιας εθνικής τράπεζας όρων – πώς και γιατί;* Περιγραφή της εμπειρίας από τη δημιουργία της Rikstermbanken (www.rikstermbanken.se), της εθνικής τράπεζας όρων της Σουηδίας, που άρχισε επίσημα τη λειτουργία της στις 19 Μαρτίου 2009. Στο ξεκίνημά της η τράπεζα Rikstermbanken περιλάμβανε περισσότερες από 50 000 εγγραφές όρων, από 15 γλώσσες, π.χ. αγγλικά, γαλλικά, φινλανδικά, αλλά και ελληνικά. Η τράπεζα όρων Rikstermbanken σχεδιάστηκε από το Σουηδικό Κέντρο Ορολογίας TNC και υποστηρίχθηκε οικονομικά από το Υπουργείο Βιομηχανίας, Απασχόλησης και Επικοινωνιών της Σουηδίας. Στο περιεχόμενο της συνέβαλαν πάνω από 70 φορείς (οι περισσότεροι δημόσιοι) [Συγγραφέας: **Henrik Nilsson**].
- *Ζητήματα ορολογικού σχεδιασμού: Θεωρία και πράξη.* Εξέταση των βασικών στοιχείων μιας ορολογικής πολιτικής με βάση και την διεθνή εμπειρία, ανάδειξη ορισμένων πτυχών που φαίνεται να επηρεάζουν σημαντικά τη διαμόρφωση ενός πραγματιστικού πλαισίου για την αξιοποίηση της ουσιαστικής συμμετοχής των ενδιαφερομένων-εμπλεκόμενων σε μια ορολογική πολιτική, παρουσίαση του κομβικού ρόλου των τελευταίων και διαπίστωση της αναγκαιότητας για μια «εσωτερική» και «εξωτερική» δικτύωση στην υλοποίηση μιας εθνικής ορολογικής πολιτικής, δικτύωση που έχει ταυτόχρονα ως αφητηρία και προορισμό το σύγχρονο ηλεκτρονικό και παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον. [Συγγραφέας: **Διονύσης Γιαννίματς**].

Ομιλία προσκεκλημένου ομιλητή

Στην **1^η Συνεδρία** εντάχθηκε και η ομιλία του προσκεκλημένου ομιλητή του 7^{ου} Συνεδρίου, **Στέλιου Πιπεριδίη**, Υπευθύνου του Τμήματος Επεξεργασίας Φυσικής Γλώσσας και Εξαγωγής Γνώσης του ΙΕΛ και Προέδρου της Ευρωπαϊκής Ένωσης Γλωσσικών Πόρων (ELRA) με θέμα: *Ατομική και συλλογική ευφυΐα στην ανάπτυξη γλωσσικών πόρων: Κανονιστικές και “κοινωνικές” προσεγγίσεις.* Στην ομιλία του κ. Πιπεριδίη, έγινε διερεύνηση της ιστορικής διαδρομής των μεθοδολογικών

προσεγγίσεων ανάπτυξης γλωσσικών πόρων και γλωσσικής τεχνολογίας, με συσχετισμό των φάσεων εξέλιξης με τα ιστορικά αντίστοιχα ρεύματα στη φιλοσοφία της γλώσσας. Με τη χρησιμοποίηση της μηχανικής μετάφρασης ως παραδειγματικού τομέα, παρουσιάστηκαν οι αλληλεπιδράσεις και συσχετίσεις από τα αρχικά στάδια μέχρι σήμερα. Στη συνέχεια παρουσιάστηκε το τοπίο των γλωσσικών πόρων και της γλωσσικής τεχνολογίας σήμερα, μέσα από το πρίσμα τριών μεγάλης εμβέλειας δράσεων για τον επανακαθορισμό της έννοιας των γλωσσικών πόρων, των προτεραιοτήτων και του τρόπου οργάνωσης και χρήσης τους στο περιβάλλον του παγκόσμιου ιστού και των κοινωνικών δικτύων του. Οι τρεις αυτές πρωτοβουλίες είναι: η ευρωπαϊκή ερευνητική υποδομή CLARIN (www.clarin.eu), το θεματικό δίκτυο FLARENET (www.flarenet.eu) και η σχεδιαζόμενη υποδομή ανοικτών γλωσσικών πόρων ORI – Open Resource Infrastructure.

5.2 Γλωσσολογικές-οντολογικές αρχές της Ορολογίας – Τυποποίηση ορολογίας

Στην ενότητα αυτήν του 7^{ου} Συνεδρίου, που καλύφθηκε από τη **2^η Συνεδρία** μπορούμε να πούμε, με λίγα λόγια, ότι εξετάστηκαν τα ακόλουθα θέματα:

- *Ανάλυση των πρωτογενών αγγλικών ορολογικών διλέκτων του τύπου Ουσιαστικό – Ουσιαστικό, ορολογικής κατηγορίας dD (D determined by d), υποστασιοποίηση της σχέσης «determined by» μεταξύ των δύο συνθετικών τους και απόδοσή τους δευτερογενώς με ισοδύναμα ελληνικά δίλεκτα του τύπου Ουσιαστικό – Ουσιαστικό, όπου το πρώτο ουσιαστικό είναι σε πτώση Ονομαστική και το δεύτερο συνήθως σε Γενική (ένα από τα πολλά είδη Γενικής) και σπανιότερα σε Ονομαστική (όπως concept system → σύστημα εννοιών, member state → κράτος μέλος) ή του τύπου Επίθετο – Ουσιαστικό και τα δύο σε πτώση Ονομαστική (όπως terminology work → ορολογική εργασία). Ανάλυση του σχηματισμού των υπόψη ελληνικών διλέκτων και εξέταση των σχέσεων μεταξύ των εννοιών που αντιπροσωπεύονται από τα δύο συνθετικά και πώς οι σχέσεις αυτές επηρεάζουν την τελική επιλογή του ελληνικού διλέκτου, καθώς επίσης σε ποιες περιπτώσεις των σχέσεων αυτών είναι δυνατή, ή ενδείκνυται, η *μονολέκτηση* του ελληνικού όρου. [Συγγραφέας: **Κώστας Βαλεοντής**].*
- *Η αρχιτεκτονική δομή του επιστημονικού ή τεχνικού κειμένου.* Σε περιβάλλον πολυγλωσσίας και πολυγνωσίας τόσο οι συγγραφείς/συντάκτες τεχνικών κειμένων όσο και οι αναγνώστες-λήπτες των πληροφοριών τους, οφείλουν να εφευρίσκουν νέα ή να ανατρέχουν στα παλαιά υποδείγματα κειμενικής χάριν της μάθησης και της καινοτομίας. Στο πλαίσιο των εφαρμογών της ορολογικής προσέγγισης γίνεται εστίαση στην εσωτερική οικονομία του κειμένου, στην ιδιαίτερη μορφή του η οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένη με τη νοηματική του τάξη. Χρησιμοποιήθηκε υπόδειγμα κειμένου του Νικηφόρου Βλεμμίδου (1193-1272) στο οποίο καταφαίνεται η κειμενική σχεδίαση και οι σχέσεις που διέπουν τα δεδομένα, τονίζοντας τη νοηματική τάξη. Αυτήν την τάξη, που κινεί την διάνοια για μάθηση και την επίνοια για καινοτομία. [Συγγραφέας: **Μαρία Καρδούλη**].
- *Εξέταση της παραγωγικής κατάληξης -της/-ίτιδα στην ιατρική ορολογία, η οποία εκφράζει τη φλεγμονή κάποιας ανατομικής δομής. Η δομή αυτή εκφράζεται ορολογικά με το μέρος του αντίστοιχου ιατρικού όρου που προηγείται της κατάληξης -ίτιδα (παραγωγικό θέμα) (π.χ. λάρυγγ-ας → λαρυγγ-ίτιδα, επιπεφυκ-ώς → επιπεφυκ-ίτιδα). Καταλογογράφηση των νεοελληνικών και ισοδύναμων αγγλικών ιατρικών όρων με την κατάληξη -ίτιδα και -itis, αντίστοιχα, με διάκριση των προσδιορισμών με τους οποίους αυτοί απαντώνται (π.χ. *οξεία σκληροκοειδίτιδα, μέση πυώδης ωτίτιδα*). Μελέτη των μηχανισμών σχηματισμού των όρων με την κατάληξη αυτή – είτε πρόκειται για απλούς όρους είτε για σύμπλοκους όρους – ως προς τα συνθετικά του θεματός τους, βάσει των κανόνων της σύνθεσης και παραγωγής που χρησιμοποιήθηκαν κατά τη δημιουργία τους, με αναφορά στους αντίστοιχους κανόνες που ισχύουν σήμερα. [Συγγραφέας: **Τατιάνα Βαλεοντή**].*
- *Πώς έγιναν όροι οι δανεισμένες ελληνικές λέξεις στην εκκλησιαστική ορολογία της Γεωργίας.* Η επίδραση του ελληνισμού ήταν και εξακολουθεί να είναι έντονη στη Γεωργία. Οι πολιτιστικές σχέσεις των δύο χωρών ήδη από την αρχαιότητα εξασφάλισαν το πρόσφορο έδαφος για την

ανάπτυξη νέων αμοιβαίων σχέσεων. Η Γεωργία ως μία από τις παλαιότερες ορθόδοξες χώρες περιήλθε στη σφαίρα της πολιτικής και πολιτιστικής επιρροής του Βυζαντίου ήδη από τον τέταρτο αιώνα. Για αυτό η επίδραση της ελληνικής στη γεωργιανή γλώσσα ήταν δεδομένη. Οι περισσότερες δανεισμένες λέξεις στα γεωργιανά προέρχονται από τα ελληνικά, από τις οποίες το μεγαλύτερο μέρος αποτελείται από εκκλησιαστικούς όρους. Η ανακοίνωση δεν παρουσιάστηκε προφορικά λόγω απουσίας της ομιλήτριας, εντάχθηκε όμως στον τόμο των ανακοινώσεων του Συνεδρίου. [Συγγραφέας: **Eka Tchkoitze**].

- Παρουσίαση στρατηγικών αντιμετώπισης της ανάγκης νέων όρων στον τομέα του Δικαίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης στην Ελληνική, την Λιθουανική και την Λεττονική, υπό το φως της αντιπαραβολικής γλωσσολογίας και του «Αναλογικού Κανόνα» της ονοματοδοσίας, που μπορεί να εφαρμοστεί και στη νομική ορολογία. Επισήμανση των θετικών ή αρνητικών αποτελεσμάτων των τρεχουσών στρατηγικών στη μεταφραστική διαδικασία σε γλωσσικά ζεύγη με γλώσσα στόχου κάποια από τις προαναφερθείσες γλώσσες. Πρόταση εισαγωγής της έννοιας της «ορολογικής ισοδυναμίας» ως ειδικής κατηγορίας μεταφραστικής ισοδυναμίας, καθώς και προτάσεις αντιμετώπισης ζητημάτων που ανακύπτουν από το ισχύον γλωσσικό καθεστώς. [Συγγραφέας: **Παναγιώτης Κριμιάς**]
- Πολύγλωσσο γλωσσάριο του Ευρωπαϊκού Κέντρου για την Ανάπτυξη της Επαγγελματικής Κατάρτισης (Cedefop) με τίτλο «Ορολογία της ευρωπαϊκής πολιτικής για την εκπαίδευση και την κατάρτιση – Μια επιλογή 100 όρων-κλειδιών». Περιγραφή της εκπόνησης του γλωσσαρίου: μεθοδολογία που ακολουθήθηκε (σύσταση του σώματος υλικού, επιλογή των γλωσσών και των πηγών, γνωμοδότηση εμπειρογνομόνων, σύνταξη των ορισμών), δυσκολίες που παρουσιάστηκαν (συμπαράθεση μεταξύ των γλωσσών, προϋπάρχουσα ορολογία, αντιτιθέμενοι ορισμοί) καθώς και προβλήματα που ανέκυψαν κατά τη μετάφραση του γλωσσαρίου στα ελληνικά (αντιστοιχία μεταξύ των όρων του σώματος υλικού, συμπαράθεση των πηγών). [Συγγραφέας: **Philippe Tissot, Ελένη Κούλαλη**]

5.3 Ορολογία συγκεκριμένων θεματικών πεδίων

Στην ενότητα αυτήν του 7^{ου} Συνεδρίου, που καλύφθηκε από την 3^η και 4^η Συνεδρία, στην 4^η Συνεδρία, εξετάστηκαν τα θέματα:

- Μελέτη της ορολογίας της συσχετιζόμενης με την διοίκηση του δικαστικού σώματος στην Αρχαία Κρήτη. Κάποια συμπεράσματα της ανακοίνωσης: Η αρχαιότερη περίοδος της κρητικής διαλέκτου αναφέρεται στην εποχή των πρώτων γραμμένων νομοθεσιών της Κρήτης στις οποίες αντικατοπτρίζεται το κοινό δίκαιο που έχει μεταδοθεί προφορικά από μια πρότερη εποχή. Σε αυτή την περίοδο χρησιμοποιούνται, μαζί με τις λέξεις που είναι συνήθεις στα Ελληνικά ή κοινές σε άλλες νομοθεσίες, πολυάριθμες λέξεις ειδικές στην δικανική κρητική γλώσσα. Πρόκειται για λέξεις που έχουν καταγραφεί στα Ελληνικά μόνο στην Κρήτη ή που όταν υπάρχουν εκτός Κρήτης παρουσιάζουν μια ειδική σημασία που έχει καταγραφεί μόνο στη διάλεκτο. Η πιο πρόσφατη περίοδος μεταξύ του 4ου και του 1ου αι. π.Χ., χαρακτηρίζεται από την ύπαρξη μιας υπερδιαλεκτικής δικανικής γλώσσας με αττική βάση, που ευνοήθηκε από τις συχνές επαφές που πραγματοποιήθηκαν σε αυτή την περίοδο μεταξύ των πόλεων σε όλο τον Ελληνικό κόσμο. [Συγγραφέας: **Ángel Martínez Fernández**]
- Ελληνική στρατιωτική ορολογία και αντιπαραβολή της με την αντίστοιχη γερμανική. Ο στρατός κάθε χώρας – όντας κλειστή κοινωνία – έχει αναπτύξει με την πάροδο του χρόνου μια συγκεκριμένη ορολογία. Παρουσιάστηκαν οι σημαντικότερες πτυχές του ελληνικού στρατιωτικού ιδιώματος, το οποίο υποδιαιρείται στην επίσημη και στην ανεπίσημη στρατιωτική ορολογία και έγινε, επίσης, μια σύντομη συγκριτική προσέγγιση της ελληνικής και γερμανικής ανεπίσημης στρατιωτικής γλώσσας. [Συγγραφέας: **Αιμιλία Ροφούζου**]
- *Τυπική και άτυπη χρήση της μετοχής σε επιλεγμένα μεταφράσματα από όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης.* Εξέταση από άποψη: 1) γραμματική/μορφολογική (φωνή και χρόνος), 2) χρήσης ως τυπικής ή άτυπης (με την έννοια της μετοχής της αναγνωρισμένης ή μη από τη σχολική γραμματική), 3) συντακτική (ως ουσιαστικού / επιθετικού προσδιορισμού / κατηγορουμένου / επιρρηματικού προσδιορισμού) και 4) ορολογική ή λειτουργική (ανάλογα με το αν πληροί ορολογικές ή απλώς λειτουργικές ανάγκες). Από την ποσοτική και ποιοτική

αξιολόγηση των ευρημάτων προκύπτει ότι ο επιστημονικός λόγος, έχει ανάγκη τη μετοχή—τουλάχιστον είναι βέβαιο ότι τη χρησιμοποιεί στην πράξη – και η γραμματική της νέας ελληνικής οφείλει να την καλύπτει. Μια τέτοια τάση υπάρχει στη νέα σχολική γραμματική του Γυμνασίου. [Συγγραφέας: **Μιχάλης Καλλέργης, Μαριζέτα Γεωργουλέα**].

- Μελέτη του τρόπου με τον οποίο η μετάφραση λειτουργικών όρων μετατόπισε την έμφαση στη Χριστιανική λατρεία από το συλλογικό στο υλικό. Ανιχνεύεται η ανάπτυξη της λέξης *ἐκκλησία* και η επίδρασή της πάνω στην πρώτη Εκκλησία ως σώμα λατρευτών και ως υλική κατασκευή. Από την *ἐκκλησία*, την οποία ο Παύλος και οι Ευαγγελιστές χρησιμοποιούν για να δηλώσουν την κοινότητα των Χριστιανών, εκείνους δηλαδή που κυριολεκτικά έχουν κληθεί (*καλέω-ώ*) έξω (*έκ*), ως το υλικό οικοδόμημα όσο και την σύναξη των Χριστιανών. Με την κατασκευή υλικών δομών για να στεγασθεί η συγκέντρωση των χριστιανών, η *ἐκκλησία* επεκτεινόμενη έφτασε να κατασημαίνει τόσο το υλικό οικοδόμημα όσο και την σύναξη των Χριστιανών. [Συγγραφέας: **M. Todd Harper**].
- Ορολογία και τηλεοπτική δημοσιογραφική γλώσσα. Η ανακοίνωση εντάσσεται στο πλαίσιο της περιγραφής της σύγχρονης κατάστασης της ελληνικής γλώσσας, έτσι όπως αυτή χρησιμοποιείται στα τηλεοπτικά μέσα μαζικής επικοινωνίας. Ορίζεται η «*στάση υψηλής εικονικής ευμείνειας*» για να περιγραφεί η στάση εκείνων των δημοσιογράφων, οι οποίοι επιδιώκουν να εμφανίζονται στο τηλεοπτικό κοινό ως λαϊκοί, προσηνείς και ευμενώς διακείμενοι έναντι των θέσεων, των συμφερόντων και των αναμονών των παραληπτών του λόγου τους... Η ανακοίνωση δεν παρουσιάστηκε προφορικά λόγω απουσίας της ομιλήτριας, εντάχθηκε όμως στον τόμο των ανακοινώσεων του Συνεδρίου. [Συγγραφέας: **Νικολέττα Τσιτσανούδη - Μαλλίδη**].
- Η αθλητική ορολογία της ελληνικής γλώσσας περιλαμβάνει σημαντικό αριθμό δανείων, κυρίως από την αγγλική και γαλλική γλώσσα, των οποίων η ενσωμάτωση στη γλώσσα υποδοχής έχει γίνει ασυντόνιστα, χωρίς να προηγηθούν οι απαιτούμενες διαδικασίες τυποποίησης. Το γεγονός αυτό έχει αφήσει τα ίχνη του όχι μόνο στο είδος του λόγου που ονομάζουμε «αθλητική γλώσσα», αλλά και στην ένταξη των όρων του αθλητισμού στα λεξικά της γενικής γλώσσας. Από την έρευνα της αθλητικής ορολογίας στα νεοελληνικά λεξικά διαπιστώνεται ότι τα σχετικά λήμματα εμφανίζουν ορισμένες αδυναμίες, κυρίως με την έννοια ότι ομοειδή ζητήματα έχουν αντιμετωπιστεί με διαφορετικούς τρόπους. Με τους όρους αυτούς, ο λεξικογράφος θα πρέπει να επιμείνεται στην περιγραφή της γλωσσικής πραγματικότητας, όποια και αν είναι αυτή, κάνοντας χρήση σύγχρονων λεξικογραφικών εργαλείων, όπως είναι π.χ. τα ηλεκτρονικά σώματα κειμένων... [Συγγραφέας: **Μαριάννα Κατσογιάννου, Βασίλειος Αργυρόπουλος**].

(Η συνέχεια και το τέλος στο επόμενο φύλλο)

Ανοικτή συζήτηση του 7^{ου} Συνεδρίου Τμητική εκδήλωση για τον Θ. Π. Τάσιο

Στην αρχή της Ανοικτής Συζήτησης, σε ένα μικρό αφιέρωμα, τιμήθηκε ο συντονιστής της, ομότιμος καθηγητής ΕΜΠ **Θεοδόσης Π. Τάσιος**, επίτιμο μέλος της ΕΛΕΤΟ. Ο Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ Κώστας Βαλεοντής έκανε μια μικρή ανασκόπηση χαρακτηριστικών ενεργειών και εκδηλώσεων που αποδεικνύουν τη μακρόχρονη προσφορά του Θ. Π. Τάσιου στην Ορολογία και την υποστήριξη του προς την ΕΛΕΤΟ. Στον τιμώμενο ο πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ απένειμε αναμνηστικό δώρο εκ μέρους του ΔΣ και των μελών της ΕΛΕΤΟ.

Στην Ανοικτή Συζήτηση συμμετείχαν οι εισηγητές-συνομιλητές: **Κώστας Ευσταθίου, Γιάννης Κάβουρας, Μαρίνα Πανταζίδου, Κατερίνα Τοράκη και Τατιάνα Βαλεοντή** καθώς και όλοι οι σύνεδροι. Το θέμα ήταν «**Αντιμετώπιση της ορολογίας στην ανώτατη εκπαίδευση Διδάσκοντες – Διδακτικό υλικό – Διδασκόμενοι**» και οι τρεις άξονες της συζήτησης ήταν:

- α. Πώς «βιώνουν» οι διδάσκοντες τη **χρήση των όρων** του τομέα τους ή και όρων συναφών τομέων που χρησιμοποιούνται στον τομέα τους και ιδιαίτερα των όρων που χρειάζονται για να αποδώσουν – κατά τη διδασκαλία – **νέες έννοιες**, για τις οποίες δεν έχει καθιερωθεί ακόμα γενικά αποδεκτός μοναδικός ελληνικός όρος, ενώ υπάρχει ήδη ο ξενόγλωσσος.

- β. Ποια είναι η **σημερινή κατάσταση** των διδακτικών εγχειριδίων και βιβλίων, αλλά και ειδικών συγγραμμάτων – και επιστημονικών άρθρων γενικότερα – στα οποία παραπέμπουν οι διδάσκοντες για πρόσθετη μελέτη. Σε ποια έκταση αυτά είναι στα ελληνικά και πώς αντιμετωπίζεται η αναγκασία **άμεση ορολογική αντιστοίχιση και ισοδυναμία** ελληνικών και ξενόγλωσσων όρων.
- γ. Πώς «βιώνουν» οι διδασκόμενοι την **εκμάθηση των όρων**, είτε όπως τους προσλαμβάνουν απευθείας από την παράδοση των μαθημάτων είτε όπως τους συναντούν στο πρόσθετο διδακτικό υλικό (σημειώσεις, εγχειρίδια, βιβλία, άρθρα, ...) κατά τη μελέτη τους.

Ύστερα από τις ολιγόλεπτες ομιλίες με τις διαπιστώσεις και προτάσεις των συνομιλητών και τον συνοπτικό σχολιασμό του συντονιστή, στην όλη συζήτηση συμμετείχαν ενεργά οι σύνεδροι διατυπώνοντας πρόσθετες προτάσεις. Μετά το Συνέδριο, ο συντονιστής Θ. Π. Τάσιος συνόψισε στον ακόλουθο κατάλογο τις προτάσεις που ακούστηκαν στην Ανοικτή Συζήτηση:

1. Να μελετηθούν τα υπέρ και τα κατά της ενθάρρυνσης των Επιστημόνων να εισάγουν επειγόντως ελληνικούς όρους.
2. Να ενθαρρυνθούν οι Διδάσκοντες να περιλαμβάνουν στα συγγράμματα τους ορισμούς όρων και γλωσσάρια.
3. Να ενθαρρυνθούν οι συλλογικοί πανεπιστημιακοί φορείς (Τομείς, Τμήματα) να συντάσσουν και να συντηρούν γλωσσάρια, τα οποία επι πλέον να δημοσιοποιούνται στο διαδίκτυο – κλειστά καταρχήν. Μπορεί όμως να μελετηθεί, ποιοτικώς έστω, και η ανοικτή σε σχολιαστές παρουσίαση.
4. Να ενθαρρυνθούν οι Επιστήμονες να παρεμβαίνουν δημοσίως όταν στον γραπτό ή τον προφορικό λόγο παρατηρείται κακοχρησία όρων.
5. Να αναζητηθούν Εκδότης ή και Χορηγός για την έκδοση σε βιβλίο όλου του προγραμματισμού του ΕΠΟΣ (Εθνικού Προγράμματος Ορολογικού Συντονισμού) και των υποστηρικτικών μελετών του.
6. Να συνταχθούν από την ΕΛΕΤΟ μερικοί «Θησαυροί» ως υπόδειγμα ορολογικού εργαλείου.
7. Να οργανωθεί Σεμινάριο Επιστημονικής Ορολογίας για Δημοσιογράφους, σε συνεργασία με την ΕΣΗΕ.
8. Να συνεχισθούν οι προσπάθειες χρηματοδότησης της ΕΛΕΤΟ για την πραγμάτωση ενός μικρού έστω τμήματος του ΕΠΟΣ.

Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις που ακούστηκαν στην Ανοικτή Συζήτηση θα ληφθούν υπόψη στις άμεσα μελλοντικές ενέργειες της ΕΛΕΤΟ.

K.B.

Στη ΓΩΝΙΑ ΤΟΥ ΓΕΣΥ¹ έλα κι εσύ

συστημικός – συστηματικός κ.ά.

Στο πλαίσιο του οροδοτικού έργου τους, οι ομάδες **ΜΟΤΟ²** και **ΤΕ48/ΟΕ1³** έχουν αποφασίσει: στη **σύνθεση** και **παραγωγή** για τη δημιουργία **μονολεκτικών σύμπλοκων όρων** από τη λέξη **σύστημα** να χρησιμοποιούν το θέμα **συστημ-** σε όλες τις περιπτώσεις όπου η καταστημαινόμενη **έννοια** είναι οντότητα, ιδιότητα, χαρακτηριστικό κτλ. «που αφορά σύστημα / συστήματα, ανήκει σε σύστημα / συστήματα κ.τ.τ.» (π.χ. **συστημικός, διασυστημικός...**) και να αφήσουν το θέμα **συστηματ-** στις έννοιες για οντότητες «που γίνονται με **σύστημα**, με **μέθοδο** κτλ.» (π.χ. **συστηματικός, συστηματικά, συστηματικότητα** κ.ά. που πιθανόν να προκύψουν).

Αυτή η απόφαση προέκυψε από την ουσιαστική ανάγκη να αποδοθούν διαφορετικά τα αγγλικά επίθετα **systematic** και **systemic** και – πολύ συχνότερα στη θέση του δεύτερου – το ουσιαστικό **system** σε επιθετική χρήση ως προσδιορισμός άλλου ουσιαστικού. Σήμερα π.χ. υπάρχουν πολλές δεκάδες λήμματα στις Βάσεις TELETERM και INFORTERM που έχουν το τμήμα: **-συστημ-** και μερικές δεκάδες που έχουν το τμήμα: **-συστηματ-** (Σημειωτέον ότι γλωσσικά επιτρεπτοί είναι και οι δύο σχηματισμοί, πρβλ. π.χ. **χρώμ-α – χρωμα-τικός – πολύ-χρωμ-ος**). Για να

¹ **ΓΕΣΥ**: Γενικό Επιστημονικό Συμβούλιο της ΕΛΕΤΟ
² **ΜΟΤΟ**: Μόνιμη Ομάδα Τηλεπικοινωνιακής Ορολογίας, Ομάδα Εργασίας της Τεχνικής Επιτροπής "Τηλεπικοινωνίες" (ΤΕ-Τ), Συλλογικό Μέλος της ΕΛΕΤΟ. Λειτουργεί με την ευθύνη και υποστήριξη του Οργανισμού Τηλεπικοινωνιών Ελλάδος (ΟΤΕ), στα πλαίσια επίσημης συνεργασίας με τον Ελληνικό Οργανισμό Τυποποίησης (ΕΛΟΤ).
³ **ΕΛΟΤ/ΤΕ48/ΟΕ1**: Ομάδα Εργασίας 1 "Ορολογία Πληροφορικής" της Τεχνικής Επιτροπής ΕΛΟΤ/ΤΕ48 «Ηλεκτρονική Επεξεργασία Πληροφοριών», του ΕΛΟΤ. Συλλογικό μέλος της ΕΛΕΤΟ.

κατανοηθεί η ανάγκη αυτή δίνονται παρακάτω χαρακτηριστικά παραδείγματα όρων από τις Βάσεις TELETERM και INFORTERM:

<p>Ελληνικός όρος με οροστοιχείο -συστημ-</p> <p>διασυστημική καλωδίωση διασυστημική μεταπομπή διασυστημική παρεμβολή διασυστημική περιαγωγή ενδοσυστημικές δοκιμές ενδοσυστημική καλωδίωση ενδοσυστημική μεταπομπή ενδοσυστημική παρεμβολή ενδοσυστημικός θόρυβος ολοσυστημική λειτουργία συστημική αρτηρία συστημική γραμματική συστημική παράμετρος συστημικό λογισμικό συστημικό υπόβαθρο συστημοεξαρτώμενος τρόπος συστημοπαγής</p>	<p>Αγγλικός ισοδύναμος όρος</p> <p>intersystem cabling intersystem handoff intersystem interference inter-system roaming intra-system testing intra-system cabling intra-system handover intra-system interference intra-system noise system wide operation system bus systemic grammar system parameter system software system background system-dependent way system based</p>
--	--

<p>Ελληνικός όρος με οροστοιχείο -συστηματ-</p> <p>συστηματική διάταξη συστηματική εξάπλωση συστηματική επίδραση συστηματική εφαρμογή συστηματική μέθοδος συστηματική παρακολούθηση συστηματική σειρά συστηματικό ευρετήριο συστηματικό σφάλμα συστηματικός θησαυρός συστηματικός κατάλογος συστηματικός κώδικας συστηματικός συμμετοχος συστηματικός σχεδιασμός συστηματικός τρόπος τυπικό-συστηματικό ευρετήριο</p>	<p>Αγγλικός ισοδύναμος όρος</p> <p>systematic order systematic deployment systematic effect systematic application systematic method routine monitoring systematic series systematic index systematic error systematic thesaurus systematic catalogue systematic code system participant systematic design systematic way formal-systematic index</p>
---	---

K.B.

«ΟΡΟΓΡΑΜΜΑ»

Το «Ορόγραμμα» είναι διμηνιαία έκδοση της Ελληνικής Εταιρείας Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ) για την αλληλοενημέρωση των μελών της και ευρύτερου κύκλου αποδεκτών για θέματα της Ελληνικής Γλώσσας και Ορολογίας.

Ιδιοκτήτης: Ελληνική Εταιρεία Ορολογίας (ΕΛΕΤΟ)
 Εκδότης: Κ. Ε. Βαλεοντής, Πρόεδρος της ΕΛΕΤΟ
 Συντάκτες φύλλου: Κώστας Βαλεοντής, Δημήτρης Παναγιωτάκος
 Εκδοτική Ομάδα: Κώστας Βαλεοντής, Θεόφιλος Βαμβάκος, Άννα Νικολάκη, Κατερίνα Ζερίτη, Τάνια Βαλεοντή

Τηλέφωνα: 6974321009, 210-8662069
 Τηλεομοίτυπο: 210-8068299
 Ηλ-Ταχυδρομείο: valeonti@otenet.gr
 Ιστότοπος (όλα τα φύλλα): <http://sfr.ee.teiath.gr/elete>

Γίνονται δεκτές συνεργασίες. Απαραίτητες προϋποθέσεις τα κείμενα να είναι σε επεξεργάσιμη ηλεκτρονική μορφή, σύντομα και έτοιμα για δημοσίευση δίχως να απαιτείται παραπέρα επεξεργασία.

Τα δημοσιεύματα που προσυπογράφονται με αρχικά απηχούν τις προσωπικές απόψεις του/της συντάκτη/συντάκτριας τους, το πλήρες όνομα του/της οποίου/οποίας είναι στη διάθεση της Σύνταξης. Η Σύνταξη του "Ο" συνήθως δεν παρεμβαίνει, ούτε σχολιάζει.

Τα άρθρα της «ΓΩΝΙΑΣ ΤΟΥ ΓΕΣΥ» έχουν συζητηθεί στο ΓΕΣΥ και δημοσιεύονται ύστερα από απόφασή του.

Επιτρέπεται ελεύθερα η αναδημοσίευση ή η αναπαραγωγή ολόκληρου ή μέρους του «Ο» με μόνη υποχρέωση την αναφορά της πηγής.